

Ця консультація допоможе оформити оплачувану відпустку при народженні дитини, яку ввели до КЗпП та Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР (далі — Закон про відпустки).

Відпустку передбачив Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних можливостей матері та батька у догляді за дитиною» від 15.04.2021 № 1401-ІХ, що діє з 09.05.2021. Кабмін затвердив [Порядок надання відпустки при народженні дитини постановою від 07.07.2021 № 693](#) (далі — Порядок № 693).

Кому надавати

Одноразову оплачувану відпустку при народженні дитини тривалістю до 14 к. д. (без урахування [святкових і неробочих днів](#)) надавайте одній з осіб:

- 1) чоловіку, дружина якого народила дитину;
- 2) батьку дитини, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, за умови що вони спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки;
- 3) бабі, діду або іншому повнолітньому родичу дитини, які фактично доглядають за дитиною, мати чи батько якої є одинокою матір'ю (одиноким батьком).

Підстави — [стаття 77-3 КЗпП](#), [стаття 19-1 Закону про відпустки](#), [пункт 3 Порядку № 693](#).

Для відпустки при народженні застосовують такі терміни:

- **одинокі мати** — мати, у актовому записі про народження дитини якої відомості про чоловіка як батька дитини внесли за її вказівкою;
мати дитини, батько якої помер, відповідно до рішення суду позбавили батьківських прав, визнали безвісно відсутнім або оголосили померлим, якщо цю дитину не усиновив інший чоловік;
 - **одинокі батьки** — батько дитини, матір якої померла, відповідно до рішення суду позбавили батьківських прав, визнали безвісно відсутньою або оголосили померлою, якщо цю дитину не усиновила інша жінка;
 - **інший повнолітній родич дитини** — повнолітній рідний брат або сестра.
- Відпустку при народженні оплачує роботодавець ([ч. 1 ст. 23 Закону про відпустки](#)).

СИТУАЦІЯ

Чи надавати відпустку при народженні, якщо дитина померла

Після смерті дитини батько або інший родич втрачають [право на відпустку](#).

15.04.2021 ВРУ ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних можливостей матері та батька у догляді за дитиною» за № 1401-ІХ (далі — Закон). У пояснювальній записці до проекту Закону автори зазначили, що мета нормативно-правового акту — «забезпечити рівні можливості матері та батька на догляд за дитиною та поєднання трудової діяльності із сімейними обов'язками; створити передумови для посилення ролі батька у процесі вихованні дітей та розвитку відповідального батьківства в Україні». Тож надання відпустки при народженні після смерті дитини суперечить меті, задля якої запровадили цей вид відпустки.

Не можна у цьому питанні порівнювати право на відпустку при народженні дитини з [додатковою відпусткою працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину — особу з](#)

[інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи](#) (далі — відпустка на дітей). На відміну від [відпустки при народженні дитини](#), законодавство не визначає термін, упродовж якого працівник має право використати відпустку на дітей за період. Саме тому [стаття 24 Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР](#) (далі — Закон про відпустки) зобов'язує роботодавця виплатити працівнику при звільненні [компенсацію за невикористану відпустку на дітей](#), зокрема і за минулі роки.

Водночас батько у разі смерті дитини має право [на відпустку без збереження зарплати](#) тривалістю до 7 к. д. без урахування часу, необхідного для проїзду до місця поховання та назад ([п. 9 ч. 1 ст. 25 Закону про відпустки](#)).

Тривалість

Тривалість одноразової оплачуваної відпустки при народженні дитини — до 14 к. д. До тривалості відпустки не враховують [святкові і неробочі дні](#) ([ст. 77-3 КЗпП, ст. 19-1 Закону про відпустки](#)). Конкретну тривалість відпустки вказує працівник у заяві ([п. 4 Порядку № 693](#)).

ПРИКЛАД

розрахунку тривалості відпустки

Працівник, дружина якого народила дитину, просить оплачувану відпустку з понеділка 14.06.2021 на 14 к. д. На цей період припадає неробочий день, Трійця, 20.06.2021. Останній день відпустки мав би бути в неділю 27.06.2021, але оскільки Трійцю не враховуємо до тривалості відпустки, фактичний останній день відпустки — понеділок 28.06.2021. Але і цей день святковий — День Конституції, його також не враховуємо до тривалості відпустки.

Отже, останнім днем відпустки буде вівторок 29.06.2021, а працівник має стати до роботи у середу 30.06.2021.

Скористатися правом на відпустку працівник може упродовж **трьох** місяців із дня народження дитини ([ст. 19-1 Закону про відпустки](#)). Працівник має використати відпустку не пізніше 104-го дня з дня народження дитини ([п. 4 Порядку № 693](#)).

ПРИКЛАД

У подружжя — Віталія і Наталії народилася дівчинка 01.06.2021. Віталій має право використати відпустку до 12.09.2021. Якщо Віталій захоче оформити відпустку, наприклад, з 01.09.2021, то матиме право не на 14 к. д., а на 12 к. д.

СИТУАЦІЯ

Яка тривалість відпустки при народженні, якщо народилася двійня

14 к. д.

[Тривалість одноразової оплачуваної відпустки при народженні дитини](#) — до 14 к. д. Конкретну тривалість відпустки працівник вказує у заяві. До тривалості відпустки не враховують [святкові і неробочі дні](#) ([п. 4 Порядку надання відпустки при народженні дитини, затвердженого постановою КМУ від 07.07.2021 № 693](#), далі — Порядок № 693).

Якщо народилося двоє і більше дітей від однієї вагітності, тривалість відпустки не збільшують ([п. 11 Порядку № 693](#)).

Оформлення

Щоб оформити відпустку при народженні, отримайте [заяву про відпустку](#), підтвердні документи, складіть [наказ](#).

[Частина 5 статті 19-1 Закону про відпустки](#) встановлює, що працівник протягом 30 к. д. із дня виходу у відпустку надає роботодавцеві копію документа, необхідного для державної реєстрації народження дитини, або свідоцтва про народження дитини. Натомість [пункти 6—8 Порядку № 693](#) скеровують, що працівники мають подати ці документи не після відпустки, а разом із заявою про відпустку. У даному випадку підзаконний акт суперечить нормі Закону про відпустки. Проте в інтересах роботодавця отримати документи, що дають право на відпустку, до її початку, щоби після відпустки не виявилось, що працівник не мав на неї права, та не постало питання, як повернути безпідставно виплачені відпусткні.

У заяві працівник вказує бажану тривалість відпустки [у межах 14 к.д.](#)

Підтвердні документи для відпустки при народженні

Особа, що має право на відпустку	Док
Батько дитини, який перебуває з матір'ю у зареєстрованому шлюбі	<ul style="list-style-type: none">копія документа, необхідного для державної реєстрації народологовий будинок, або свідоцтва про народження дитини;копія свідоцтва про шлюб або сторінки паспорта із відміткою
Батько дитини, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, але вони спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки	<ul style="list-style-type: none">копія документа, необхідного для державної реєстрації народологовий будинок, або свідоцтва про народження дитини;копія довідки про реєстрацію місця проживання
Баба, дід або інший повнолітній родич дитини, батько якої є одиноким	<ul style="list-style-type: none">копія документа, необхідного для державної реєстрації народологовий будинок, або свідоцтва про народження дитини;заява одинокого батька, в якій він засвідчує, що не використовнолітнього родича дитини, що фактично доглядатиме за дсвідоцтво про смерть матері дитини або рішення суду про оголошення померлою
Баба, дід або інший повнолітній родич дитини, мати якої є одинокою	<ul style="list-style-type: none">копія документа, необхідного для державної реєстрації народологовий будинок, або свідоцтва про народження дитини;заява одинокої матері, в якій вона засвідчує, що не використовнолітнього родича дитини, що фактично доглядатиме за дкопія витягу з Реєстру про державну реєстрацію народження батька дитини відповідно до статті 135 Сімейного кодексу аб позбавлення його батьківських прав, визнання безвісно відсу

СИТУАЦІЯ

Чи може працівник використати вдруге відпустку при народженні, якщо працевлаштується на нове підприємство

Ні.

Працівник, який протягом трьох місяців із дня народження дитини звільнився і працевлаштувався на інше підприємство, разом із заявою та [документами, що дають право на відпустку](#), додає також довідку, що не використав відпустку на попередньому місці роботи ([п. 10 Порядку надання відпустки при народженні дитини, затвердженого постановою КМУ від 07.07.2021 № 693](#)).

СИТУАЦІЯ

Чи надавати відпустку при народженні дитини без свідоцтва про народження

Якщо працівник наполягає, що відповідно до [статті 19-1 Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР](#) він має право подати свідоцтво про народження дитини упродовж 30-ти днів з дати виходу у відпустку, скеруйте його написати заяву про відпустку так:

ПРИКЛАД заяви

Прошу надати оплачувану відпустку при народженні з 19.07.2021 на 14 календарних днів у зв'язку з тим, що моя дружина народила сина 15.07.2021.

Кошти за час відпустки прошу виплатити разом із виплатою заробітної плати за другу половину липня 2021 року.

Зобов'язуюся надати свідоцтво про народження дитини до 30.08.2021. У разі ненадання свідоцтва про народження дитини у зазначений строк прошу утримати з моєї заробітної плати кошти, виплачені за період відпустки.

16.07.2021

Петренко

Утримати кошти з працівника можна тільки у випадках, передбачених законодавством ([ч. 1 ст. 127 КЗпП](#)). Законодавство не передбачає у такій ситуації утримати з працівника кошти. Тому нехай працівник у заяві про надання відпустки зазначить: якщо не принесе у визначений строк документи для відпустки, дає згоду утримати з нього кошти за безпідставно надану відпустку. Інакше без згоди працівника роботодавець тільки через суд зможе утримати кошти з працівника.

СИТУАЦІЯ

Чи надавати відпустку при народженні дитини на підставі електронного медичного свідоцтва про народження

Для роботодавця недостатньо інформації в електронному медичному висновку про народження дитини, щоби визначити право працівника на відпустку при народженні. Але це не перепона надати відпустку.

Одноразову оплачувану відпустку при народженні дитини тривалістю до 14 к. д. (без урахування святкових і неробочих днів) надають не пізніше трьох місяців із дня народження

дитини чоловіку, дружина якого народила дитину ([п. 1 ч. 1 ст. 19-1 Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР](#), далі — Закон про відпустки).

Особа, яка отримала відпустку при народженні дитини, зобов'язана надати роботодавцеві копії документа, необхідного для державної реєстрації народження дитини, або свідоцтва про народження дитини протягом 30 к. д. із дня виходу в таку відпустку ([ч. 5 ст. 19-1 Закону про відпустки](#)).

Чоловік, дружина якого народила дитину, коли подає заяву про відпустку, повинен пред'явити документ, необхідний для державної реєстрації народження дитини, або свідоцтво про народження дитини, свідоцтво про шлюб ([п. 6 Порядку надання відпустки при народженні дитини, затвердженого постановою КМУ від 07.07.2021 № 693](#), далі — Порядок № 693).

Закони мають вищу юридичну силу щодо підзаконних нормативно-правових актів. Вища юридична сила закону полягає у тому, що всі підзаконні нормативно-правові акти приймають на основі законів та за своїм змістом вони не повинні суперечити законам. У випадку суперечності норм підзаконного акта нормам закону слід застосовувати норми закону ([лист Мін'юсту від 30.01.2009 № Н-35267-18](#)). У даному випадку норми Порядку № 693 суперечать нормам Закону про відпустки. Тому працівник має право вимагати, щоби роботодавець [надав відпустку при народженні дитини](#) лише на підставі заяви. При цьому [працівник зобов'язується надати свідоцтво про народження дитини упродовж 30 к. д. із дня виходу у таку відпустку](#). Водночас працівник може одразу подати медичне свідоцтво про народження дитини.

Кожен медичний висновок про народження містить відомості:

- 1) номер запису в Реєстрі;
- 2) посилання на запис про новонародженого в Реєстрі пацієнтів;
- 3) посилання на запис про жінку, яка народила дитину, в Реєстрі пацієнтів;
- 4) посилання на запис про лікаря в Реєстрі медичних працівників, що сформував та підписав медичний висновок;
- 5) посилання на запис про суб'єкта господарювання в Реєстрі суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я;
- 6) повне найменування суб'єкта господарювання (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) для фізичних осіб — підприємців);
- 7) адреса місця надання медичних послуг;
- 8) посилання на запис в Реєстрі медичних записів, записів про направлення та електронних рецептів, на підставі якого формують та видають медичний висновок про народження;
- 9) дату та час формування і реєстрації медвисновку в Реєстрі;
- 10) вид медвисновку («медичний висновок про народження»);
- 11) категорію медвисновку («за результатом огляду пологів»);
- 12) суть висновку лікаря:
 - дата народження дитини;
 - стать новонародженого;
- 13) строк дії медичного висновку визначають як безстроковий (дату завершення дії медичного висновку не зазначають).

Підстава — [пункт 6 Порядку формування та видачі медичних висновків про народження в Реєстрі медичних висновків електронної системи охорони здоров'я, затвердженого наказом МОЗ «Деякі питання ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я» від 18.09.2020 № 2136.](#)

Як бачимо, для роботодавця недостатньо інформації в електронному медвисновку про народження дитини, щоби визначити право працівника на відпустку при народженні. У роботодавця немає доступу до медвисновків про народження у Реєстрі медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я. Тому працівник разом із [заявою про відпустку](#) може надати медвисновок, а упродовж 30 к. д. із дня виходу у відпустку — підтвердити право на відпустку і подати роботодавцеві оригінал свідоцтва про народження дитини.

СИТУАЦІЯ

Чи надавати батьку відпустку при народженні дитини, якщо дитина народилася до 09.05.2021

Так, якщо не сплинуло 104 дні з дня народження дитини.

09.05.2021 набрав чинності [Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних можливостей матері та батька у догляді за дитиною» від 15.04.2021 № 1401-ІХ](#). Він доповнив Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР [статтею 19-1](#) «Відпустка при народженні дитини» (далі — Закон про відпустки).

Скористатися [правом на відпустку](#) працівник може упродовж трьох місяців із дня народження дитини, але не пізніше 104-го дня з дня народження дитини ([п. 4 Порядку надання відпустки при народженні дитини, затвердженого постановою КМУ від 07.07.2021 № 693](#)).

СИТУАЦІЯ

Як табелювати відпустку при народженні дитини

Оплата

Зарплату працівникові за час відпустки при народженні дитини виплатить не пізніше ніж [за три дні до її початку](#) ([ч. 1 ст. 21 Закону про відпустки](#)).

Зазвичай відпустка при народженні дитини потрібна працівникові терміново, тому законодавці встановили виняток з цього правила: граничний строк виплати заробітної плати працівникам за час відпустки не може перевищувати трьох днів з дня її початку ([п. 12 Порядку № 693](#)).

Коли строки визначають днями, то їх обчислюють з дня, наступного після того дня, з якого починається строк ([ч. 5 ст. 241-1 КЗпП](#)).

Поділ

Ні. [Пункт 5 Порядку № 693](#) встановлює, що відпустку при народженні дитини не ділять на частини.

Перенесення, продовження

Ні. Відпустку при народженні дитини, під час якої працівник захворів, не продовжують і не переносять.

На час [тимчасової непрацездатності працівника](#), засвідченої у встановленому порядку, переносять або продовжують:

- [щорічну відпустку](#) (п. 1 ч. 2 ст. 11 Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР; далі — Закон про відпустки);
- [додаткову відпустку працівникам, які мають дітей](#) або повнолітню дитину — особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи (ч. 7 ст. 20 Закону про відпустки). Відпустка при народженні дитини не належить до щорічних відпусток, вона міститься у [розділі IV «Соціальні відпустки» Закону про відпустки](#).

Компенсація при звільненні

Відпустку при народженні дитини не компенсують при звільненні.

Як, коли і за які види невикористаних відпусток виплачувати грошову компенсацію визначає [стаття 24 Закону про відпустки](#). Роботодавець зобов'язаний виплатити працівнику при звільненні грошову компенсацію за всі не використані ним дні:

- [щорічної відпустки](#);
- [додаткової відпустки працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину — особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи](#) (далі — відпустка на дітей).

Відпустка при народженні дитини знаходиться у [розділі IV «Соціальні відпустки» Закону про відпустки](#) і не належить ні до щорічної, ні до відпустки на дітей. За відпустку при народженні дитини не виплачують компенсацію ([п. 5 Порядку № 693](#)).